

Dr. Milan Gregorčič je bil zvest sodelavec Loških razgledov in pisal je predvsem v zadnjih letih svojega življenja v Zdravstveni vestnik. Ni bil suhoparen pisec, ampak prav prijeten pripovedovalec doživljajev iz svoje prakse, o čemer pričajo mikavni prispevki, kot so na primer: »Moja prva operacija« (ZV, št. 10, 1976); »Komu zvoni?« (ZV, št. 5 1977); »Opravil sem prvi porod« (ZV, št. 2, 1978); »Kje je

otrok?« (ZV, št. 9, 1978) in »Kako sem praznoval 25. rojstni dan« (ZV, št. 11, 1978). Koliko topline in šegavosti in ne nazadnje tudi napotkov mladim zdravnikom veje iz teh njegovih zapisov. Škoda je, da jih ni mogel nadaljevati, ker je v njih delček mozaika iz spomenika, ki mu pravi mo Slovenski zdravnik!

A. Pavlovec

OBRTNIŠTVO V ŠKOFJELOŠKI OBČINI

Škofja Loka s svojim gravitacijskim območjem je že od nekdaj znana po razvitem obrtništvu. Za njimi ni zaostajalo tudi drugo drobno zasebno podjetništvo. Viri povedo, da je imelo obrtništvo do konca druge svetovne vojne v nekmetijskem gospodarstvu celo prevladujoč položaj, saj o izrazitejšem industrijskem razvoju na tem območju lahko govorimo šele v novi Jugoslaviji.

V povojnem obdobju doživi zasebno obrtništvo najprej občuten padec, nato stagnira, ko se v zadnjem desetletju začne ponovno večati. Dolgoročni dokumenti ter ukrepi Slovenije in občine in nova organiziranost obrtništva, naj bi

tak razvoj še pospešila. Za obrt v širšem smislu štejemo tudi gostinstvo in avto-prevoznništvo.

Z obrtništvom se ukvarjajo tudi nekatere organizacije združenega dela, katerim pa ta sestavek ni namenjen in velja le za zasebno obrtništvo.

Obrt delimo na redno obrt, ko se občani z njo stalno — poklicno ukvarjajo, in na postransko obrt. Za postranske obrtnike štejemo občane, ki so sicer redno zaposleni ali so upokojenci in podobno, pa se dodatno ukvarjajo še z obrtjo. Ta oblika obrti se povečuje hitreje kot redna.

I. OBRTNE DELAVNICE

OBRTNA DEJAVNOST	OBLIKA OBRTI		
	Redna obrt	Postranska obrt	Skupaj
Kovinska galanterija	16	16	32
Mizarstvo	11	20	31
Frizerstvo	14	7	21
Izdelki iz plastičnih mas	15	5	20
Moško in žensko krojaštvo	2	15	17
Kovaštvo	3	11	14
Sobno slikarstvo in pleskarstvo	8	5	13
Lesna galanterija	2	11	13
Zidarstvo in fasadarstvo	5	7	12
Orodjarstvo	4	7	11
Kovinostrugarstvo	5	6	11
Ključavničarstvo	2	8	10
Avtomehanika	7	3	10
Šiviljstvo	1	9	10
Tapetništvo	5	4	9
Žaganje drv in lesa	1	7	8
Elektromehanika	3	4	7
Vozno ličarstvo	2	5	7

OBRTNA DEJAVNOST	OBLIKA OBRTI		
	Redna obrt	Postranska obrt	Skupaj
Knjigovezništvo in razmnoževanje			
tiskovin	3	4	7
Kleparstvo	2	4	6
Inštalaterstvo	3	3	6
Fotografiranje	2	4	6
Čevljarstvo	1	4	5
Navijanje tuljav in PVC žice	3	2	5
Urarstvo	2	2	4
Brusaštvo	—	4	4
Usnjena galanterija	3	1	4
Mehanika	1	2	3
RTV mehanika	3	—	3
Avtokleparstvo	2	1	3
Pletarstvo	—	3	3
Pletiljstvo	1	2	3
Polaganje ploščic, tapet in podov	2	1	3
Izolaterstvo	2	1	3
Kamnoseštvo	2	1	3
Kuhanje apna	2	—	2
Elektroinštalaterstvo	1	1	2
Kolarstvo	1	1	2
Sodarstvo	1	1	2
Slaščičarstvo	2	—	2
Graverstvo	—	2	2
Glavnikarstvo	1	1	2
Tesarstvo in krovstvo	1	1	2
Pečarstvo	2	—	2
Cvetličarstvo	2	—	2
Livarstvo	2	—	2
Lesna embalaža	2	—	2
Tekstilna galanterija	1	1	2
Kemični izdelki	1	—	1
Puškarnstvo	—	1	1
Precizna mehanika	1	—	1
Zlatarstvo	1	—	1
Dežnikarstvo	—	1	1
Izdelovanje copat	—	1	1
Sedlarstvo	1	—	1
Mletje žita	—	1	1
Ščetarstvo	—	1	1
Popravljanje nogavic	—	1	1
Izdelovanje turist. spominkov	—	1	1
Steklarstvo	1	—	1
Struženje parketa	—	1	1
Harmonikarstvo	1	—	1
Kemično čiščenje oblek	1	—	1
Dimnikarstvo	1	—	1
Optika	1	—	1
Montaža gum	1	—	1
Kozmetika	1	—	1
Izdelki iz termične volne	—	1	1
Kotlarstvo	—	1	1
Servisiranje oljnih gorilnikov	—	1	1
Varilstvo	1	—	1
Cinkanje	1	—	1
Razmnoževanje gumbov	1	—	1

OBRTNA DEJAVNOST	OBLIKA OBRTI		
	Redna obrt	Postranska obrt	Skupaj
Papirna konfekcija	1	—	1
Okvirjanje slik	—	1	1
Storitve z gradbeno mehanizacijo	1	—	1
Aranžerstvo	—	1	1
SKUPAJ:	172 45 %	210 55 %	382 100 %

Opomba:

1. Obrti so razporejene po številčnem zaporedju
2. Podatki od 31. decembra 1978

Od skupno 382 obrtnih delavnic jih 232 ali 61 odstotkov opravlja storitve, 150 ali 39 odstotkov pa se jih ukvarja s proizvodnjo. Največ obrtnih delavnic je v Škofji Loki in njeni okolici (212 ali 55 odstotkov), sredi Poljanske doline z Žirmi (99 ali 26 odstotkov), najmanj pa jih je v Selški dolini (71 ali 19 odstotkov). V približno enakem razmerju so razporejene tudi

storitvene obrtne delavnice. V Škofji Loki in njeni okolici jih je 130 ali 56 odstotkov, v Poljanski dolini z Žirmi 65 ali 28 odstotkov in v Selški dolini 37 ali 16 odstotkov.

V obrtnih delavnicah dela 577 ljudi, od katerih je 393 nosilcev obrti (v 11 primerih gre za skupno obrt 2 obrtnikov), 142 delavcev in 42 vajencev.

II. GOSTINSTVO

Število gostišč	Zaposleni		Sedež gostišč		
	delavci	vajenci	Škofja Loka	Poljanska dolina	Selška dolina
40	31	7	13	14	13

Gostišča so po območjih približno enako razporejena. Ob tem je treba omeniti, da v gostinstvu, vsaj občasno, dela nekaj več ljudi, kot je statistično izkazanih, ker sodelujejo tudi družinski člani, ki formalno v njem niso zaposleni.

V tej dejavnosti je pomembna še druga oblika gostinsko-turistične dejavnosti, ki je v naši občini začela nastajati po letu 1970 in ki smo jo poimenovali »kmečki turizem«. Obseg ima naslednji:

Skupaj	Od tega		Število		Sedež	
	pensionske storitve	samo hrana in pijača	sob	ležišč	Poljanska dolina	Selška dolina
13	10	3	29	80	4	9

Kmečki turizem je svoj zagon dobil zlasti z zgraditvijo žičnice na Stari vrh, ko se je za te storitve usposobilo nekaj kmetij v hribovitih krajih. Kasneje pa se kmečki turizem ni več tako razvijal, kot bi želeli. Ta oblika dopolnilne dejavnosti

bi morala postati nenadomestljivi vir dodatnega dohodka v kmetijstvu, še posebej v hribovitih krajih. Le tako bodo ti kraji ostali živi, ker ima kmečki turizem neprecenljivo vrednost, predvsem v izrednih razmerah.

III. AVTOPREVOZNIŠTVO

Skupaj	Od tega		Škofja Loka	Sedež	
	tovorni promet	osebni prevoz		Poljanska dolina	Selška dolina
82	77	5	37	24	21

Avtoprevoznštvo se je razmahnilo zadnja leta. Ob tovornem prometu poskuša tudi z osebnim prevozom; izredno koristen je, predvsem zaradi prevoza otrok v šole.

IV. ZBIRNI PODATKI

Zbirni podatki za vse tri panoge zasebne obrtne dejavnosti pa so naslednji:

Število obrti	Od tega		Škofja Loka	Sedež	
	rednih	postranskih		Poljanska dolina	Selška dolina
504	294	210	262	137	105

Zaposleni v obrti

Obrtniki	Delavci	Vajenci	Skupaj
515	173	49	737

Na sedanji stopnji družbenega in osebnega standarda ima posebej storitvena obrt izredno pomembno vlogo. Za njo po svojem pomenu ne zaostaja gostinsko-turistična dejavnost. Vendar sta, žal, obe navedeni veji osebnega dela še premalo razviti. To ne velja samo za našo občino, ampak tudi za druga območja Slovenije. Razen avtoprevoznštva pa se v zadnjih letih hitro razvija tudi proizvodna obrt. Čeprav tudi njima ne moremo odrehati družbenega in gospodarskega pomena, saj dopolnjujeta dejavnost organizacij zdru-

ženega dela, bi jih vendarle lažje pogrešili. Opozoriti je tudi treba, da je v resnici ponudba obrtnih storitev manjša, kot je številčno izkazana. V mnogih primerih se namreč storitvena obrt prepleta s proizvodno obrtjo. Razmejitev med njima pa je težavna.

Poznamo še tako imenovano domačo in umetno obrt. K njej prištevamo izdelke, ki se izdelujejo na tradicionalni način, značilen za določeno etnografsko območje, in ki ohranjajo značilnost ročnega dela. V naši občini je še najbolj ohranjeno čipkarstvo, znani smo po »loškem kruhu«, nekaj je tudi še rezbarjev. Vendar je potencialna nevarnost, da bo ta zvrst osebnega dela upadla ali celo izumrla. Podatkov o njenem trenutnem obsegu nimamo. Morda se bo kdo lotil njene skrbne obdelave, saj to zaradi izrednega pomena tudi zasluži.

Milan Čadež

ZGODOVINSKI ARHIV LJUBLJANA, ODDELEK V ŠKOFJI LOKI

Zgodovinski arhiv Ljubljana, oddelek v Škofji Loki, deluje v prenovljenih prostorih bivše nunske kašče v Blaževi ulici 14 (poleg Obrtnika), že od leta 1975. Prej je bil Arhiv na gradu. Da približamo našo dejavnost občanom in delovnim ljudem, smo v letu 1979 izdali prvo samostojno publikacijo: ZAPISNIKI IN DRUGI IZ-

BRANI DOKUMENTI IZ ARHIVA OBČINE ŠKOFJA LOKA 1861—1918.

Iz lepo ohranjene serije občinskih zapisnikov, smo odbrali najbolj zanimive originalne odstavke, ki nam prikazujejo dogajanje v Loki v tem obdobju. Skušali smo izbrati tiste zapise, ki nam dajo največ podatkov za domoznanstvo kraja. Za-